

Almedalsveckans styrning och roller

Roland Lexén

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
2	Syfte	5
3	Metod.....	5
4	Intervjuresultat	6
	4.1 Mötesplatsen.....	6
	4.2 Fokusförskjutning.....	6
	4.3 Kritiken	7
	4.4 Partiledartalen – Almedalsveckans nav.....	7
	4.5 Kostnadsnivån	8
	4.6 Veckans längd och tidpunkt.....	8
	4.7 Almedalsveckans betydelse för Gotland	9
	4.8 Almedalsveckans styrning och roller	9
	4.9 Idéer om framtida konceptuell utveckling	9
5	Aktörsanalys.....	10
	5.1 Huvudarrangörgruppen	10
	5.2 Region Gotland.....	11
	5.3 Riksdagspartiernas partikanslier.....	11
	5.4 Näringslivet	12
	5.5 Civilsamhället.....	12
6	Slutsatser	13
7	Förslag till åtgärder.....	14
	7.1 Stärk och förtydliga den organisatoriska strukturen	15
	7.1.1 Region Gotland blir arrangör	15
	7.1.2 Almedalsrådet bildas	16
	7.1.3 Almedalens programråd bildas.....	17
	7.2 Stärk Almedalsveckans politiska och demokratiska profil	17
	7.3 Förkorta Almedalsveckan	17
	7.4 Översyn av kostnadsnivån.....	17
	7.5 Tidigarelägg Almedalsveckan.....	17
8	Avslutande kommentarer	17

Bilaga Intervjupersoner 19

1 Bakgrund

Det är med stor respekt och vördnad som jag tar på mig uppdraget att göra en översyn av hur Almedalsveckans styrning och roller kan utvecklas.

Almedalsveckan är en genuin institution för det politiska och demokratiska samtalet, samt en smältdegel för kontaktskapande och nätverkande, med en historik på över ett halvt sekel sedan det första talet som Olof Palme höll år 1968.

För egen del har jag haft stor nytta och behållning av alla de Almedalsveckor jag deltagit på sedan 2000-talets början. Jag minns hur jag kunskapstörstande såg mina första veckor som ett stort folkuniversitet med möjlighet till kunskapsbildning, idéutbyte, lärande och inte minst nätverkande. Seminarierna var öppna och kostnadsfria. Innehållet höll ofta en hög kvalitet, när de inte gjorde det så markerade deltagarna genom att helt enkelt lämna seminariet. Kanske inte i enlighet med etiketten men det skapade snabbt en kunskap om vad som krävdes för att få deltagare till ett seminarium och att få dem att stanna.

Ytterligare en fördel med Almedalsveckan är alla möten, planerade och spontana, som inträffar. Glädjen och nyttan av att bara springa på varandra i någon gränd ska verkligen inte underskattas. Vem vet vad som kan komma ut ur ett sådant spontant möte? De sedan månader tillbaka inplanerade mötena fyller en annan viktig funktion. Möjligheten till att mötas under lättsamma former med låga trösklar för att lösa frågor eller etablera kontakter är en viktig kvalitet. Möten som sker med en känsla att detta är det sista som görs innan det är dags för semester bidrar också. Allt detta inramat i en magisk och unik medeltidstidsmiljö med världsarvsstatus. Detta forum är synnerligen svårslaget!

Otaliga är väl de samtal och de analyser av partiledartal eller av andra intressanta händelser som gjorts tillsammans med kollegor och vänner. Det är de olika tolkningarna som visar sig i alla dessa samtal, som är en av kvaliteterna med Almedalsveckan. Vi som kommer till veckan är intresserade av samhällsutveckling och ser olikhet och mångfald som berikande av det politiska samtalet. Att utifrån åsikts- och yttrandefrihet kunna omfamna och kritiskt pröva alla de tankar och idéer som finns i samhället, det är grunden för en livskraftig demokrati. Det är själva kärnan med en politikervecka att visa på skillnader och konfliktlinjer mellan ideologier och partier.

Den franske filosofen Paul Ricoeur sätter ord på vilken betydelse det öppna och fria samtalet har för demokratin, speciellt i ett samhälle som blir alltmer komplext:

"Här är det meningslöst – om inte farligt – att förvänta sig en konsensus som skulle göra slut på konflikterna. Demokratin är inte ett konfliktfritt politiskt system, utan ett system i vilket konflikterna är öppna och förhandlingsbara enligt erkända skiljedomsregler. I ett alltmer komplext samhälle kommer konflikterna inte att minska i vare sig antal eller skärpa, utan tvärtom mångfaldigas och fördjupas. Av samma skäl är den pluralism där åsikter får uttryckas fritt offentligt varken en tillfällighet, en sjukdom eller en olycka; den är ett uttryck för det faktum att vad som är det allmänna bästa inte kan avgöras av vetenskap eller dogmer. Det finns ingen utsiktspunkt varifrån detta allmänna bästa kan varseblivas eller bestämmas på ett så absolut sätt att diskussionen skulle kunna betraktas som avslutad. Den politiska diskussionen utmynnar aldrig i en slutsats, om än i beslut. Varje beslut kan

emellertid återkallas enligt procedurer som är godtagna och anses odiskutabla, åtminstone på den överläggningsnivå där vi / fortfarande uppehåller oss.”¹

Det historiska arv och de specifika förutsättningar som Visby ger är svåra att ersätta. Att flytta evenemanget geografiskt låter sig inte göras, utan det ska genomföras i Visby. Men Almedalsveckan är under prövning. Det finns en tilltagande irritation och oro över att veckans fokus i allt högre grad förskjutits från politik och demokrati till företagsevent, jippon och festande. Kostnadsutvecklingen har eskalerat och lett till en undanträngning av mindre betalningsstarka till förmån för mer betalningsstarka. Ett utbud på nästan 4 000 seminarier har lett till en tilltagande ”Almedalströtthet”.

Det efterfrågas ett omtag och då ger pandemins prövningar en möjlighet att stanna upp och fundera över Almedalsveckans framtida utformning. Denna rapport får därmed ses som ett tidsdokument daterat i december 2020 med förslag på hur styrning, roller, organisering och konceptualisering kan ske.

2 Syfte

Regionstyrelsen har gett i uppdrag att tydliggöra och definiera arbetet med Region Gotlands värdskap för Almedalsveckan gällande:

1. hur styrning och organisering ska se ut för att säkerställa Almedalsveckans relevans, attraktivitet och långsiktighet
2. att tydliggöra gränsdragningarna mellan värden och huvudarrangörgruppen
3. de olika parternas roller och ansvar, utifrån begreppen värd, huvudarrangörsgroup och riksdagsparti
4. organisation och resursbehov för Almedalsveckans verksamheter inom Region Gotland
5. förslag på Almedalsveckans framtida konceptuella utveckling

3 Metod

Intervjuer har genomförts med 53 personer från huvudarrangörgruppen, riksdagspartiernas partikanslier, regionstyrelsen, tekniska nämnden, styrgruppen, projektgruppen, det gotländska näringslivet, media, polisen, länsstyrelsen samt med ett urval av ledande beslutsfattare från näringsliv, kommuner och regioner.

Utöver detta har ett stort antal informella samtal förts under hösten med beslutsfattare i olika roller om deras syn på Almedalsveckan och dess framtida utveckling.

---

¹ *Homo Capax: Texter av Paul Ricoeur om etik och filosofisk antropologi i urval av Bengt Kristensson Ugglå.* Göteborg: Daidalos 2011, s 174-5.

Dokumentation och beslut fattade av Region Gotland har studerats tillsammans med ett urval rapporter och böcker om Almedalsveckan.

4 Intervjuresultat

Samtliga som intervjuats har med stort engagemang bidragit med erfarenheter, perspektiv, idéer och förslag på Almedalsveckans framtida utformning. Jag vill rikta ett stort tack till er alla!

I intervjuerna framkommer många fina upplevelser från Almedalsveckan. Det finns mycket känslor runt veckan som visar att den engagerar och berör. Det är viktigt att notera att det är i det sammanhanget den kritik som framförs ska ses.

4.1 Mötesplatsen

Veckan uppfattas som en mycket intressant mötesplats för kunskapsuppbyggnad, erfarenhetsutbyte och möten i en avslappnad miljö. Det finns mängder av berättelser om överenskommelser, uppgörelser och affärer som kommit till stånd under Almedalsveckan.

Tonen och formen inbjuder till möten som svårligen skulle kommit till stånd i ett annat sammanhang. De spontana mötena underlättas av att många beslutsfattare och personer i ledande roller är på plats. Det som annars är på gränsen till omöjligt, det vill säga att hitta tider för att kunna träffas, är på Almedalsveckan betydligt lättare. Det är enkelt att ses när man är på Almedalen!

Svaren från intervjuerna visar också på en förskjutning från att arrangera egna seminarier till att lägga upp ett veckoschema med strategiska möten. Flera vittnar om att det är för dyrt och krävande att arrangera seminarier, värdet av att nyttja Almedalen som en plats för strategiska möten är betydligt större.

En annan förskjutning är att Almedalsveckans seminarier, för kunskapsbildning, inte verkar väga lika tungt som tidigare. Många beskriver att den kunskap som presenteras i Almedalen går att ta del av på enklare sätt, via digitala kanaler. Det som däremot inte går att ersätta lika enkelt är dialogen och utbytet som sker på och runt seminarierna. Det är i de sammanhangen som ny och gemensam kunskap byggs upp och delas.

4.2 Fokusförskjutning

Navet som allt kretsar kring på Almedalsveckan är partiledartalet varje kväll i Almedalsparken. Detta samtidigt som den främsta kritiken mot Almedalsveckans utveckling och nuvarande form handlar om att evenemanget tappat sitt primära fokus, nämligen att vara den viktigaste mötesplatsen för det politiska och demokratiska samtalet.

Det finns en samstämmig bild från intervjuerna att Almedalsveckan blivit för stor med sina nästan 4 000 seminarier. Lobbying och företagsevenar tar för mycket plats. Politik och demokrati har trängts undan av starka marknadskrafter.

Klas Eklund, som har nästan fyra decenniers erfarenhet av Almedalsveckan, tar upp detta i ett avsnitt i antologin Almedalen. Makt, magi och möten:

*"Almedalsveckans utveckling är på det hela taget en återspeglning av samhället i stort, med dess medialisering, uppskruvade tempo, kick- och klickjakt, med underhållning i stället för analys. Ingen har tagit beslut om att så skall det vara; det har bara blivit så."*²

4.3 Kritiken

Den främsta kritiken mot Almedalsveckan kommer inifrån det politiska systemet. Istället för att delta på Almedalsveckan valde exempelvis Stefan Löfven 2017 att åka runt i landet och träffa vanligt folk *"som kanske aldrig skulle besöka en politikervecka"*.

Bilder och föreställningar om DJ-battles, rosémingel och lobbyister upplevs av många inte tillföra Almedalsveckan något kvalitativt, tvärtom så är det sammanhang och miljöer många politiker ser som riskfyllda och därmed väljer bort.

Det är svårt för lokalt och regionalt förtroendevalda att motivera sin medverkan på Almedalsveckan när den mediala bilden tenderar att lyfta fram festande och rosémingel. Almedalens bildsättning och kostnadsnivå har svårt väga upp den nytta som det kan innebära att delta.

Det finns exempel på deltagare som åker till Almedalsveckan på sin semester och betalar ur egen ficka. Förtroendevalda som inte vågar låta den egna kommunen betala utan det egna partiet får stå för kostnaden finns det också exempel på.

4.4 Partiledartalen – Almedalsveckans nav

Som tidigare nämnts är partiledartalen navet i Almedalsveckan som allt kretsar runt. De drar besökare, seminarier, media och företagsevent. Om partiledarna inte väljer att medverka kommer evenemanget inte ha samma dragningskraft.

Klas Eklund har träffsäkert ringat in den mest centrala aktiviteten på veckan:

*"Faran uppstår den dag något riksdagsparti säger att de inte har råd med den investering som deltagandet i Almedalsveckan innebär. Då hotas denna unika och osannolika skapelse på riktigt."*³

Den fara som Eklund pekar på verkar nu vara en realitet. Det finns riksdagspartier som inte tycker att kostnaderna står i proportion till den nytta de får ut genom att låta partiledaren tala.

Budskapet från SVT och SR är att de grundar sin närvaro på Almedalsveckans nyhetsvärde. Talar partiledarna så är de på plats och sänder. Om inte alla partiledare talar utan ersätts av andra företrädare minskar nyhetsvärdet och deras val att sända kommer att omprövas.

² Citat från *Almedalen - en osannolik historia* av Klas Eklund i antologin *Almedalen. Makt, magi och möten*. Stockholm School of Economics Institute for Research, 2018, s 23.

³ Citat från *Almedalen - en osannolik historia* av Klas Eklund i antologin *Almedalen. Makt, magi och möten*. Stockholm School of Economics Institute for Research, 2018, s 27.

4.5 Kostnadsnivån

Det finns en tydlig bild av att Almedalsveckan har blivit alldeles för dyr. Det handlar om kostnader för att arrangera seminarier, kostnader för markhyra men också kostnader för att besöka veckan i form av resa, logi och mat. Även personalkostnader under semestertid har betydelse för den allmänna kostnadsbilden.

Det finns en självkritik inom det gotländska näringslivet gällande kostnadsnivån och bokningsregler. Det finns insikter om att man uppträtt som en monopolist. Kvaliteten har varit för låg och man har tagit alldeles för mycket betalt. Den höga efterfrågan och den starka betalningsviljan har förskjutit gränser och lett fram till den situation som nu råder. Aktörerna i det ekonomiska systemet har över åren anpassat sig till en ständigt ökad efterfrågan och kunnat ta ut priser och sätta villkoren därefter. Nu väntar istället en anpassning till en annan marknadssituation.

Flera aktörer väljer att inte åka till Almedalsveckan eller att dra ner på sin medverkan. Intervjusvaren visar att både SVT och SR har valt att inte ha egna scener på Almedalsveckan längre på grund av den höga kostnadsnivån. Tidigare under hösten beslutade Västra Götalandsregionen och Göteborgs stad att de inte kommer att delta på Almedalen 2021.

Det finns kritik mot Region Gotlands prissättning för upplåtelse av mark. Region Gotland beskriver själv att de har ett ansvar i rollen som värd att erbjuda möjlighet även för mindre och resurssvaga organisationer att kunna delta. Regionen har lyssnat på kritiken och har arbetat fram ett nytt förslag till reviderad taxa. En reduktion av avgiften öppnar upp för möjligheten att mindre resursstarka organisationer kan delta under flera dagar. Förhoppningen är att det kan bidra till en mer levande Almedalsvecka.

Klas Eklunds beskrivning av utmaningarna som finns för att lösa boendefrågan är det nog många som känner igen sig i:

"För egen del har jag prövat alla varianter av boende genom årens lopp. Hotell i innerstaden på den tiden det begav sig, därefter hotell utanför muren, hotell på längre avstånd, hyrd lägenhet i innerstaden, dito i ytterstaden, samt inkvartering hos släktingar utanför Slite. Kvalitetstrenden har sluttat utför. I ett av de hyrda husen klämdes fler människor in än det fanns plats för sängar, med resultatet att bokstavligen slagsmål om sängplatserna uppstod. I ett annat, pyttelitet hyrt hus fanns en ofantligt sunkig källare..."⁴

4.6 Veckans längd och tidpunkt

Veckans åtta dagar upplevs vara alldeles för lång. Tyngdpunkten på att vara på plats ligger från måndag till torsdag, i realiteten fyra dagar. I intervjuerna framkommer att fyra dagar ses som en rimligare längd på veckan. Företrädare för partierna gör jämförelser med sina nationella samlingar exempelvis kongresser och partistämmor som tidigare pågick under många dagar. Numera är dessa möten betydligt kortare. Ett skäl har varit att vitalisera mötena, ett annat skäl är att tiden inte längre finns för så långa möten.

⁴ Citat från *Almedalen - en osannolik historia* av Klas Eklund i antologin *Almedalen. Makt, magi och möten*. Stockholm School of Economics Institute for Research, 2018, s 26.

Från riksdagspartiernas partikanslier uttrycks en tydlig viljeinriktning att veckan behöver kortas ner. Fyra dagar med två tal per dag bidrar till att sätta ett tydligare fokus på politik under veckan och kan höja medias bevakningsintresse.

Vidare upplever många att veckan ligger för sent och inkräktar på semesterledigheten. Veckan skulle kunna börja i mitten eller slutet av vecka 26.

4.7 Almedalsveckans betydelse för Gotland

Veckans betydelse för Gotland, uppskattningsvis över 250 mkr i omsättning och 40 000 besökare, går nästan inte att överblicka och värdera. Den kritik som framförs bör därför tas på största allvar.

I intervjuerna framkommer uppfattningar hos företrädare på Gotland att kritiken mot Almedalsveckan är överdriven eller till och med obefogad. Det uttrycks förhoppningar om att allt kommer att återgå till det normala efter pandemin samt att kritiken inte föranleder några åtgärder. Hos majoriteten av de intervjuade gotlänningarna uppfattas det dock vara en riskfylld strategi med tanke på de stora värden som står på spel.

Det finns en efterfrågan om att samlas för att ta ett gemensamt ansvar för veckans framtid men det saknas förmåga och legitimitet att leda. Den nuvarande organisatoriska strukturen upplevs som otydlig och svag och förmår inte kanalisera den förändringsvilja som finns.

4.8 Almedalsveckans styrning och roller

Pandemin har blottlagt en oförmåga i beslutsstrukturen att visa på ett tydligt ledarskap så Gotlands i särklass viktigaste evenemang, Almedalsveckan, kan utvecklas vidare.

Almedalsveckans organisatoriska struktur med huvudarrangörsgrupp som arrangör, Region Gotland som värd och riksdagspartiernas partikanslier som beslutande över partiledarnas medverkan är inte rustad för att samla ihop aktörerna. Strukturen skapar inte förutsättningar för aktörerna att peka ut en gemensam riktning och ta ledarskap för Almedalsveckans utveckling. Aktörerna agerar inom sina respektive områden men det saknas ett tydligt ledarskap för helheten. Därtill finns en kultur av svagt eget ansvarstagande som emellanåt visar sig genom att fördela skuld på andra.

Den här oförmågan framkommer under intervjuerna. Det efterfrågas ett tydligare ledarskap som kan hålla samman arrangemanget Almedalsveckan. Som det ser ut nu är det otydligt vilka aktörer som bestämmer vad.

Vidare noteras det i intervjuerna att Almedalsveckan ses som ett projekt utan tydlig ledning och utan samlad budget. Med tanke på omsättningen och antalet besökare är det förvånande.

4.9 Idéer om framtida konceptuell utveckling

Intervjusvaren visar på en självbild av unicitet utifrån Almedalsveckans historiska koppling till Visby. Den självbilden har inte befrämjat nytänkande och utveckling utan istället låtit

evenemanget utvecklas utan tydligt mål. Det finns också uppfattningar om att det inte ska vara någon styrning av veckan utan att, den får bli vad den blir.

Samtidigt finns det också en mängd olika idéer om hur veckan kan utvecklas och vitaliseras. Det handlar inte om fler seminarier utan framförallt om hur det demokratiska samtalet kan stimuleras och kännas igen från de senaste årens diskussioner:

- Nyttja de möjligheter som Almedalsscenen innebär ännu mer. Arrangera debatter, samtal eller utfrågningar från scenen dagtid.
- Låt aktuella teman prägla dagarna. Det kan exempelvis handla om hälso- och sjukvårdsfrågor, infrastrukturfrågor eller utbildningsfrågor.
- Skapa en yta i anslutning till Almedalen med ett flertal mindre scener för politiska och demokratiska samtal, ett politikertorg. Det kan exempelvis vara en scen för kommunala frågor, en scen för regionala frågor, en scen för kulturpolitik, en scen för de politiska ungdomsförbunden eller en scen för den ideella sektorn. Där finns det möjlighet att hyra in sig för att genomföra debatter och samtal.
- Bjud in ungdomar att delta och medverka. Gör det i samarbete med intresserade skolor som en del av ämnet samhällskunskap. Syftet är att bredda, fördjupa och utveckla elevernas kunskaper i politiska och demokratiska frågor.

Under intervjuerna prövas idéer om att Almedalsveckan måste göras tillgänglig för de som inte fysiskt besöker veckan. Det är inte bara ekonomiska skäl som anförs för att inte kunna delta. Den höga kostnadsnivån innebär givetvis att det är svårt för många inom offentlig sektor att motivera ett deltagande. Allt fler tar också upp miljö- och hållbarhetsaspekter som argument för att inte åka till Almedalen. Arrangörer vittnar om att man behöver flyga in personer över dagen för att det inte går att hitta logi. Det är inte hållbart.

Självklart spelar också den rådande situation med pandemi in. För att möta intresset från de som inte besöker Almedalsveckan efterfrågas digitala lösningar. Det uttrycks emellertid tveksamheter kring vilket intresse som finns att både arrangera och ta del av digitala seminarier. Vidare finns det en oro för att seminarierna inte kommer att produceras i Visby utan på fastlandet. Det finns dessutom tvivel kring intresset av digitala Almedalsseminarier i semestertid.

5 Aktörsanalys

Nedan beskrivs de mest betydelsefulla aktörerna som har intressen i Almedalsveckan:

5.1 Huvudarrangörgruppen

I intervjuerna blir det tydligt att huvudarrangörsgruppens uppdrag uppfattas som oklart. Den uppfattningen finns både i och utanför gruppen. Personerna i gruppen representerar olika roller och de har också olika mandat. Vissa är förtroendevalda medan andra är anställda partiombudsmän. Huvudarrangörsgruppens roll motiveras med att det är de lokala riksdagspartierna som äger veckan. Samtidigt visar intervjuerna att det brister i förankring gentemot både riksdagspartiernas partikanslier och Region Gotland.

Huvudarrangörsgruppens uppdrag regleras i en överenskommelse med Region Gotland, senast reviderad 2018-12-20. Deras viktigaste uppgifter som huvudarrangör är att bestämma vilka kriterier som ska gälla för medverkan i det officiella programmet, i vilken ordning partierna ska tala och att redovisa vem som talar för respektive parti. Beslut fattas i konsensus.

Gruppen uttrycker att de vill ha ett större inflytande över veckan. De vill ha större rådighet över projektledaren och projektgruppen och därtill en egen budget.

Det framförs argument om fördelarna med att arrangören av Almedalsveckan består av riksdagspartierna på lokal nivå och att alla partiers röst är lika mycket värda oberoende av mandatfördelning i någon politiskt vald församling. En sådan konstruktion borgar för en likabehandling av riksdagspartierna under veckan.

Det anförs också andra argument i intervjuerna för att partierna ska vara arrangör. En uppfattning är att det är lättare för huvudarrangörsgruppen att avgöra vilka som ska medverka i det officiella programmet.

5.2 Region Gotland

Även regionens roll beskrivs i överenskommelsen med huvudarrangörsgruppen. Region Gotland har rollen som värd. Värden beslutar om användandet av Almedalsparken och Almedalsscenen, ansvarar för tillståndsgivning, trafikfrågor, renhållning, beredskap, säkerhet, kommunikation samt hemsida. Värden tillhandahåller vidare en verksamhetsansvarig som rapporterar till regionledningen och är kontaktperson till huvudarrangörsgruppen.

Inom Region Gotland delas ansvaret för Almedalsveckan mellan regionstyrelsen (RS) och tekniska nämnden (TN). Arbetet leds av en styrgrupp, till sin hjälp har de en projektgrupp. Styr- och projektgrupp består av nio personer varav 2,75 årsarbetare arbetar heltid med veckan. För att förtydliga uppdrag och ansvar finns projektdirektiv och delprojektdirektiv. Trots detta upplevs roller och ansvar i både styr- och projektgrupp som otydliga.

Det efterfrågas en samlad budget för Almedalsveckan. Det finns kritik mot att tekniska nämnden (TN) får intäkter i form av markupplåtelser medan regionstyrelsen (RS) får stå för kostnaderna i form av projektledning. Det finns en lång historik av att TN och RS inte har en samsyn i frågan om hur man ska hantera kostnader och intäkter som Almedalsveckan genererar. Förutom att Region Gotland är värd så har de också ekonomiska intressen. Regionstyrelsen har intäkter på ca 1 mkr i form av programintäkter med tekniska nämnden har intäkter i form av markupplåtelser på drygt 4 mkr.

5.3 Riksdagspartiernas partikanslier

Riksdagspartiernas partikanslier bestämmer om respektive parti och partiledares medverkan på Almedalsveckan. I intervjuerna framgår det att medverkan på Almedalen beslutas utifrån strikta politiska, mediala och ekonomiska överväganden. Det finns en tydlig kritik från partikanslierna att veckan är för lång. De partier som har sin dag i veckans sista halva får kämpa med att få uppmärksamhet, engagera publik till talet samt för att komma ut

medialt. Genom att korta ner veckan till fyra dagar med två tal per dag så skulle fokus på det politiska öka.

Partierna lägger betydande ekonomiska resurser på att medverka i Almedalen. I intervjuerna framförs att kostnadsnivån börjar att slå i taket. En del partier bedömer att det inte är värt kostnaderna att ställa sin partiledare på Almedalsscenen. De får större effekt av satsade pengar med en alternativ användning. Ett budskap som stämmer till eftertanke och analys.

Vidare finns det tydliga uppfattningar om att veckan ligger för sent och inkräktar på semesterledigheten. Veckan kan med fördel flyttas fram så att den börjar i mitten eller i slutet av vecka 26.

Ett stort irritationsmoment som framkommer i intervjuerna med partiföreträdarna är de höga kostnaderna för logi och framförallt de bokningsvillkor som gäller. Att tvingas betala betydande belopp för blockbokad⁵ logi som inte nyttjades 2020 utan någon återbetalning har bidragit till en undertryckt irritation. Det beskrivs som att det var, droppen som fick bägaren att rinna över.

5.4 Näringslivet

Almedalsveckan har stor betydelse för det gotländska näringslivet. För många näringsidkare utgör veckan en betydande del av årsomsättningen. Det stora beroendet skapar också stor sårbarhet.

Det finns insikter om att kostnadsnivåer och bokningsregler passerat alla rimliga gränser samtidigt finns det starka återhållande krafter mot att ta upp problemen med de höga kostnadsnivåerna. Det är många som tjänar pengar på veckan och det försvårar det nödvändiga samtal som borde föras om prissättning och bokningsvillkor.

Det pågår en diskussion inom näringslivet om hur de kan vara med och skapa långsiktigt goda och hållbara förutsättningar för Almedalsveckans utveckling.

5.5 Civilsamhället

Civilsamhället har också starka intressen som ekonomisk aktör. Genom att hyra ut lägenheter, hus, innegårdar och mycket annat ges möjlighet till boende och arrangemang i en miljö av konstant överskott på efterfrågan. Det handlar om stora pengar med toppnoteringar på flera hundra tusen kronor för stora hus. För den enskildes boendeekonomi är påverkan så stor att mäklarna redovisar intäktsmöjligheterna som en del i boendekalkylen vid försäljning. Det finns bostadsrättsföreningar som i sina stadgar reglerat formerna för hur uthyrning får ske under Almedalsveckan och liknande veckor.

Villkoren för hur hyresgäster behandlas när Almedalsveckan ställdes in i somras har blottlagt stora brister. Betalningar har frusit inne trots att lokaler inte kunnat nyttjas. Det behöver initieras ett samtal om formerna för hur uthyrning bör ske. Det är naturligtvis upp till den enskilde att bestämma över villkoren för uthyrning, men den kritik som framförts mot de ensidiga villkoren och de höga kostnaderna bör tas på största allvar. För den enskilde är det

---

⁵ En del hotell tillåter inte att rum bokas enstaka nätter under Almedalsveckan utan kräver bokning för en hel vecka.

kanske ingen stor fråga men sammantaget för Gotland blir det en fråga om värdskap som därmed påverkar öns attraktionskraft. Bilden att man tar för mycket betalt för bristande kvalitet är ingen tillgång för Gotland.

6 Slutsatser

Utifrån den bild som framkommer i intervjuerna så kan sex slutsatser dras:

- **Den organisatoriska strukturen är inte rustad för att utveckla Almedalsveckan**
Den befintliga strukturen med huvudarrangörsgrupp, Region Gotland och partikanslierna är inte rustad för att driva den nödvändiga utvecklingen av Almedalsveckan. De prövningar som evenemanget utsatts för under de senaste åren i form av Nordiska Motståndsrörelsens medverkan och pandemin har blottlagt de organisatoriska svagheterna.
- **Minskat politiskt och demokratiskt fokus på Almedalsveckan**
Almedalsveckans fokus har över tid förskjutits allt mer från en politikervecka till en vecka för företagsevent och jippon. Veckan uppfattas alltså som en politikervecka men den förskjutning som skett har noterats sedan länge och det är en samstämmig bild att den förändringen inte är till Almedalsveckans fördel, tvärtom.

Det handlar inte om att stänga ute eller förbjuda aktörer att medverka utan istället lyfta fram och förstärka det som är Almedalsveckans kärnvärden.

Om den rådande utvecklingen fortsätter och partiledare väljer att inte tala så kommer evenemanget att tappa sin dragningskraft, relevans och legitimitet. Det innebär att riksmidia inte tillmäter de tal som hålls samma nyhetsvärde och det leder till mindre mediebevakning. Om partiledare inte talar så kommer färre förtroendevalda att besöka veckan och det minskar intresset för att arrangera eller delta i seminarier. Många seminariearrangörer ser medverkan av förtroendevalda som en viktig del i att erbjuda attraktiva seminarier.

För Gotland kommer det att få stora ekonomiska konsekvenser. Regionen, det gotländska näringslivet och enskilda som hyr ut hus, lägenheter och trädgårdar kommer att påverkas kraftigt. Precis som blev fallet sommaren 2020. Även arbetsmarknaden påverkas negativt genom lägre efterfrågan på arbetskraft. Denna utveckling kommer på sikt att äventyra Almedalsveckan som politikervecka.

- **Almedalsveckan är för lång**
Veckans åtta dagar uppfattas som alldeles för lång. I realiteten är veckan till största delen koncentrerad till fyra dagar. Den Almedalströtthet som framkommer i intervjuerna uttrycker snarare en efterfrågan på en mer koncentrerad vecka än en önskan om fler seminarier.
- **Almedalsveckan är för dyr**
Almedalsveckans popularitet har succesivt ökat, samtidigt har kostnaderna skenat. Det gäller i stort för alla kostnader som uppkommer för att delta på Almedalsveckan. Kostnadsnivån har uppnått sådana nivåer att även etablerade och resursstarka

aktörer väljer att helt avstå, minska sitt engagemang eller korta ner sin närvaro. Allt färre arrangörer kan motivera kostnader på flera hundra tusen eller flera miljoner kronor för att delta på Almedalsveckan. Det gäller särskilt offentligt finansierade verksamheter.

- **Almedalsveckan inkräktar på semesterledigheten**
Veckans årligen återkommande tidpunkt, vecka 27, uppfattas som att den ligger för sent och inkräktar på semesterledigheten.
- **Förändringar behöver ske omgående**
För att säkerställa Almedalsveckans långsiktiga överlevnad behöver ett antal nödvändiga förändringar genomföras omgående. Det absolut viktigaste som behöver göras inför 2021 är att säkerställa partiledarnas medverkan 2021 och genomföra förändringar av styrning och organisering. Nya former för dialog och debatt behöver arbetas fram så att Almedalen även fortsättningsvis uppfattas som den naturliga mötesplatsen för politiska och demokratiska samtal.

7 Förslag till åtgärder

Om Almedalsveckan, även i fortsättningen, ska uppfattas som den naturliga mötesplatsen för det politiska och demokratiska samtalet så behöver förändringar ske på många olika plan. Detta gäller inte bara styrning och roller.

Nedan presenteras några förslag på åtgärder för att säkerställa Almedalsveckans fortsatta relevans som politikervecka.

Förslagen bygger på att fler aktörer måste vara med och ta ansvar för att utveckla Almedalsveckan. Det gäller att skapa former för att involvera näringslivet och civilsamhället.

Nuvarande fokusering på riksdagspartierna som bärare av det politiskt demokratiska samtalet behöver breddas för att få ett vidgat ägande. Dagens upplägg, där riksdagspartierna ansvarar för var sin dag, innebär att partierna lägger all kraft på att få maximal utväxling och exponering på det egna partiet under den egna dagen. För partierna är det naturligt val, konsekvensen blir dock att helhetsperspektivet kommer i skymundan.

Det behöver tas ett större ansvar för den övergripande frågan som alla riksdagspartier delar, nämligen; hur ska demokratin värnas och utvecklas så att tilliten stärks och människor är beredda att engagera sig politiskt, ideellt eller genom företagande för att ta ansvar och utveckla samhället?

Partierna behöver ta ett gemensamt ansvar för att fylla de politiska scenerna med debatter, utfrågningar, samtal och dialog.

Efter ett förslag från förtroendevalda i regionstyrelsen har kontakt tagits med riksdagens talman. Det finns idéer om att riksdagen som den högsta politiska församlingen kan medverka under Almedalsveckan för att bidra till att stärka den demokratiska förankringen. Talmannen invigde Almedalsveckan 2019 och valde då att ta upp olika aspekter av demokratin och lyfte särskilt fram demokratijubileet, dvs 100 år sedan Sverige fick allmän

och lika rösträtt. Om talmannen inviger Almedalsveckan så blir det en viktig markör för veckans betydelse för det demokratiska samtalet.

För att säkerställa de långsiktiga organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för Almedalsveckan behöver kapaciteten i den nuvarande strukturen höjas. Det kommer att krävas att hela det organisatoriska systemet rustas. Nedan beskrivs de viktigaste förslagen till åtgärder.

7.1 Stärk och förtydliga den organisatoriska strukturen

Rollfördelningen mellan inblandade aktörer och formerna för hur Almedalsveckan styrs har vuxit fram och förändrats under årens lopp. I överenskommelsen mellan huvudarrangörsgruppen och Region Gotland anges att de politiska talen som varje parti håller under var sin dag från Almedalsscenen är en av grundstenarna med Almedalsveckan.

För att förtydliga styrning och roller föreslås en ny organisatorisk struktur för Almedalsveckan:

7.1.1 Region Gotland blir arrangör

För att lyfta fram och förstärka Almedalsveckan som politikervecka genomförs en geografisk avgränsning av området i anslutning till Almedalsparken. Inom det området får Region Gotland rollen som arrangör för Almedalsveckan. Regionen kan inom det geografiska området bygga upp och tillhandahålla scener med tillhörande basal infrastruktur. Scenerna kan upplåtas till aktörer som är kvalificerade att ingå i det officiella programmet, exempelvis politiska och demokratiska organisationer som kommuner, regioner, stat, kulturgrupper och ideella aktörer. Även riksmidia som sänder partiledartalen kommer att ges möjlighet att bygga egna scener inom det avgränsade området. Aktörerna ges möjlighet att hyra tid på scenen för seminarier, föreläsningar och debatter. Aktörerna som anordnar evenemangen ansvarar själva för att söka erforderliga tillstånd och säkerställa att ordning och säkerhet upprätthålls i samband med evenemanget. Regionen ansvarar för ordning och säkerhet det geografiska Almedalsområdet i stort.

Det är denna geografiskt avgränsade plats med de olika scenerna som ska utgöra kärnan och huvudfokus för Almedalsveckan. Regionen säkerställer genom detta former för att det politiska och demokratiska samtalet kan föras. Det hindrar inte på något sätt att samtalet förs på andra platser under veckan, tvärtom är det bara positivt och i linje med veckans tradition av mångfald. Förslaget borgar dock för en utveckling av Almedalen som politikervecka.

Region Gotland tar genom beslut i regionstyrelsen fram vilka kriterier som ska gälla för medverkan i det officiella programmet

Region Gotland upprättar genom beslut i regionstyrelsen kriterier för vad som krävs för att få nyttja scenerna (t ex ej antidemokratiska eller våldsbejakande inslag).

Almedalsveckan bör inte längre betraktas som ett projekt utan ges en fast organisatorisk struktur i form av ett kansli inom regionstyrelseförvaltningen, RSF. En chef utses för att ansvara för Almedalskansliet.

Almedalsveckan blir en egen resultatenheter i form av Almedalskansliet inom RSF och får en egen budget. De intäkter som uppstår i form av markupplåtelser inom den fysiskt avgränsade ytan, där Region Gotland är arrangör, utgör intäktsbasen. Intäkter för markupplåtelser på andra ytor är även fortsättningsvis en del av tekniska nämndens intäkter. Tekniska nämnden ansvarar för administrationen kring markupplåtelseerna och håller samman arbetet gentemot Almedalskansliet.

Almedalskansliet får det operativa ansvaret att hålla samman arbetet med Almedalsveckan. Det innebär bland annat att kansliet ansvarar för all kommunikation, hemsida, det officiella programmet och för dialog med arrangörer och andra berörda. Kansliet formar projektgrupper med tydliga och tidsatta uppdrag. Projektgrupperna bemannas med i första hand med personal från Regionen. Kostnaderna belastar Almedalskansliets budget.

Almedalskansliet får i uppdrag att i nära dialog med det gotländska näringslivet och civilsamhället planera för att boende och besökare möts av ett gott värdskap med hög kvalitet till rimliga kostnader. Näringslivet har ett stort ansvar i den kostnadsutveckling som skenat iväg. De behöver genom sina intresseorganisationer Gotlands Förenande Besöksnärning, GFB och Tillväxt Gotland, TVG arbeta fram planer för hur de kan bidra till att stärka både Almedalsveckans och Gotlands attraktivitet.

Region Gotland som aktör under Almedalsveckan

Förutom rollen som arrangör har också Region Gotland rollen som aktör under Almedalsveckan. Veckan erbjuder en unik möjlighet att exempelvis visa upp den gotländska arbetsmarknaden, både den privata och den offentliga, så att kompetensförsörjningen kan tryggas. Men även den goda livsmiljö som erbjuds med stor variation av boendemöjligheter, fritids-, idrotts- och kulturaktiviteter. För att undvika målkonflikter bör inte detta vara en uppgift för Almedalskansliet. Det bör i organisationen finnas en funktion som har ansvaret för Region Gotlands arrangemang under veckan. Arbetet sker lämpligen i nära dialog med näringslivet, akademien och civilsamhället. Även de två förtroendevalda som representerar Gotland i riksdagen bör vara inkluderade i arbetet.

7.1.2 Almedalsrådet bildas

Huvudarrangörgruppen upplöses och ersätts med ett Almedalsråd. Almedalsrådets ledamöter föreslås bestå av riksdagspartiernas ordförande för partidistriktet på Gotland.

För att ge Almedalsrådet en tydlig organisatorisk hemvist knyts rådet till arrangören för veckan, Region Gotland. Almedalsrådet placeras under regionstyrelsen i likhet med de andra råd som finns idag. Ordförande i Almedalsrådet bör vara ett av regionråden från styret. Vice ordförande bör vara ett av oppositionsregionråden. Almedalsrådet har inget beslutsmandat utan har en rådgivande roll till regionstyrelsen.

Almedalsrådet får rollen som länk mellan de lokala/regionala partierna, regionstyrelsen och riksdagspartiernas partikansliet. Det ingår i rollen som distriktsordförande att vara förankrad både i den nationella och den lokala/regionala politiken. Respektive distriktsordförande arbetar i nära dialog med det egna partiets partiombudsman. Almedalsrådet kan bidra med inspel och synpunkter och lyssna in de synpunkter som finns hos partikanslierna. Den

viktigaste uppgiften blir att säkerställa partipolitisk förankring på nationell nivå så att medverkan från partiledarna garanteras.

I sin roll mellan lokal, regional och nationell nivå kan rådet bli den gruppering som bär det bredare politiska ansvaret för veckans utveckling. Rådet kan höja sig över det egna politiska företrädskapet och bidra i utvecklingsarbetet av veckans framtida utformning. De får en central roll i att komma med idéer på nya arbetsformer och vad som ska fylla scenerna på den geografiskt avgränsade ytan runt Almedalen.

7.1.3 Almedalens programråd bildas

Två gånger per år, förslagsvis i september och januari, samlas Almedalsrådet, partikansliernas projektledare, regionstyrelsens arbetsutskott och Almedalskansliet för planering och idéutveckling under kreativa arbetsformer. Programrådet har tre uppgifter. De ska lösa ut praktiska frågor inför den kommande Almedalsveckan. De ska också arbeta fram och etablera en ordning för hur partiledartalen ska hållas. Den viktigaste uppgiften är att arbeta med långsiktig idéutveckling av veckan utifrån form, innehåll och struktur. Almedalskansliets chef ansvarar för planering och genomförande av programråden.

7.2 Stärk Almedalsveckans politiska och demokratiska profil

Genom att Region Gotland får rollen som arrangör inom en geografiskt avgränsad yta och tillhandahåller scener för politiska och demokratiska debatter och samtal kan profilen som politikervecka säkerställas. För programinnehåll på scenerna ansvarar Almedalsrådet och Almedalens programråd.

7.3 Förkorta Almedalsveckan

Almedalsveckan förkortas från åtta till fem dagar. Programmet startar på kvällen den första dagen med invigning av veckan. Under de följande fyra dagarna håller partierna två tal per dag, ett vid lunchtid och ett på ordinarie kvällstid. Almedalens programråd ansvarar för att former för detta utarbetas. Enligt SR och SVT ges alla partiledartal samma förutsättningar oavsett om det blir ett eller två tal per dag.

7.4 Översyn av kostnadsnivån

Almedalskansliet får i uppdrag att i dialog med berörda gotländska aktörer se över hur kostnadsbilden kan normaliseras. Budskapet om kostnadsnivå och bokningsregler behöver kvitteras av de som hyr ut boende under Almedalsveckan.

7.5 Tidigarelägg Almedalsveckan

Flytta Almedalsveckan från vecka 27 så att den istället börjar på onsdag kväll i vecka 26.

8 Avslutande kommentarer

Avslutningsvis så bör det noteras att när detta skrivs i december står vi mitt i en pandemi sedan snart ett år tillbaka. Hur länge vi måste leva i detta tillstånd är oklart och hur det påverkar större publika evenemang som Almedalsveckan på sikt vet ingen.

För att säkra en av Almedalsveckans grundstenar bör fokus vara på att partiledartalen kan hållas från Almedalsscenen även 2021.

Vidare behöver det erforderliga förändringsarbetet inledas omgående så att Almedalsveckans långsiktiga överlevnad kan säkerställas. Nya former för dialog och debatt behöver arbetas fram så att Almedalen även i fortsättningen uppfattas som den naturliga mötesplatsen för politiska och demokratiska samtal. Styrning och roller behöver förändras.

Det finns goda skäl för gotlänningarna att samlas kring frågan hur Almedalsveckan kan utvecklas i framtiden. Ett omtag behöver göras och en ny samarbetsinriktad kultur behöver formas. Fler aktörer behöver bära ledarskap för helheten och inte bara bära fram sina egna perspektiv. Förhoppningsvis kan de prövningar som Almedalsveckan nu utsätts för leda till en gemensam mobilisering av alla goda krafter på ön. Ytterst handlar det om Gotlands attraktionskraft.

Bilaga Intervjupersoner

Huvudarrangörgruppen

- Lisbeth Bokelund, (mp), ordförande
- Lars Engelbrektsson, (sd), vice ordförande
- Rebeca Gajardo Angel, (c)
- Anna Andersson, (kd)
- Claes Nysell, (l)
- Åsa Wackelin, (m)
- Mikael Bogsjö, (s)
- Annamaria Bauer, (v)

Projektledare på riksdagspartierna partikanslier

- Henrik Falk, (c)
- Håkan Stålbart och Robert Lisborg, (kd)
- Rebecka Kvarn, (l)
- Hanne Simonsen, (mp)
- Maria Arctaedius, (m)
- Joakim Johansson, (s)
- Peter Wallmark, (sd)
- Åsa Mattsson, (v)

Regionstyrelsen

- Eva Nypelius (c), ordförande
- Stefan Nypelius (c)
- Jesper Skalberg Karlsson, (m), 1:e vice ordf
- Meit Fohlin, (s) 2:e vice ordf
- Filip Reinhag, (s)
- Saga Carlgren, (v)

Tekniska nämnden

- Karl-Johan Boberg, (c), ordförande
- Tommy Gardell, (s), 2:a vice ordförande

Styrgrupp

- Ulrika Holm, projektägare
- Lotta Lutteman, resursägare RSF
- Nils-Erik Sehlin, näringslivstrateg
- Jenny Iversjö, resursägare TKF
- Lisa Etzner, jurist

Projektgrupp

- Mia Stuhre, projektledare
- Elin Nysten, delprojektledare Officiella programmet samt Presscenter
- Maria Muskos, delprojektledare Infrastruktur
- Christer Stoltz, delprojektledare Beredskap och Infrastruktur

Representanter från det gotländska näringslivet

- Frida Ganshed, Gotlands Förenade Besöksnäring
- Magnus Olsson, Wisby Centrum
- Roger Hammarström och Paul Dino Larsson, Tillväxt Gotland

Representant från polisen

- Fredrik K Persson, lokalområdeschef

Media och kommunikationsbyråer

- Johan Ljunggren, projektledare för Almedalsveckan, SR
- Karin Nilsson, produktionsledare för Almedalsveckan, SVT
- Peter Ingvarsson, Connect PR
- Rune Nordström, tidigare Nowa Kommunikation

Länsstyrelsen

- Anders Flanking, landshövding på Gotland

Arrangörer och besökare från fastlandet

- Staffan Isling, VD SKR
- Anders Teljebäck, KSO och Helene Öhrling, kommundirektör, Västerås
- Kristina Sundin Jonsson, kommundirektör och ordförande i
Kommundirektörsföreningen, Skellefteå
- Jan Bohman, KSO och Åsa Granat, kommundirektör, Borlänge
- Ann-Sofi Lodin, regiondirektör, Västra Götalandsregionen
- Anders Nordstrand, VD, Sveriges Allmännyttan
- Daniel Bergstrand, Head of Content, Business Arena